

FICȚIUNEA

A black and white portrait of a man with dark hair, wearing a dark sweater over a collared shirt. He is resting his chin on his right hand, looking directly at the camera with a serious expression. The background is a solid dark grey.

optm

nr. 91 / 16 octombrie 2023
Săptămânal de cultură

Andrei Novac
lasă zilnic câte
un poem la Fântâna
de la Universitate,
pentru îndrăgostiți
și vizionari.

Zenob

Director de număr: Ciprian Handru

Îmi plac personajele feminine

Ștefania Mihalache

Personajele de ficțiune au evoluat și ele, odată cu literatura, atât în ceea ce privește construcția cât și mizele lor. Distanța de la un personaj clasic la unul postmodern este, de asemenea, considerabilă și din perspectiva relației sale cu narațiunea. Dacă, poate, în literatura tradițională, personajul ducea toată „armătura” ideatică și, uneori, simbolică, a narațiunii, odată cu ceea ce s-a numit postmodernism, structura pesoanjului s-a dizolvat în voci, a intrat în relație cu fragmente narative diferite formal, a căpătat o altă dinamică. Semnificativ mi se pare, în acest sens, și faptul că multe dintre personajele literaturii imediat contemporane nu mai au, precum personajele prozei tradiționale, nume și prenume. Adesea ele au doar prenume, sau doar inițiale (desigur, asta regăsim și în literatura modernă, cu precădere în literatura absurdului, dar acolo cu altă intenționalitate), dar, de multe ori, sunt identificabile doar prin voce sau alt statut: bunica din romanul X, cântărețul din proza Y etc.

Indiferent, însă, de forma textuală care îl pune mișcare, din punctul meu de vedere, biografia personajului este esențială. Chiar, dacă, de multe ori, nu mai vorbim de o biografie clasică, reproductibilă cronologic, apropiată de un registru factual, ci de una

fragmentată sau chiar distorsionată. Ființele de hârtie sunt similare ființelor de carne și sânge: au o biografie și ea se cere rezolvată (contestată/ înțeleasă/ acceptată).

Și, pentru că am menționat multiplele modificări formale prin care a trecut literatura în ultimii, să spunem, cincizeci de ani, mă pot opri acum la personajul pe care eu îl consider cel mai elaborat din cărțile mele, identificat doar prin prenume: Ileana din „Gene dominante” – un volum pe care l-am subintitulat povestiri, dar care ar putea fi considerat, cu un termen pe care îl folosește criticul literar Victor Cobuz care cercetează această formă, proză compozită. Este vorba despre

o colecție de proze scurte care funcționează și de sine stătător, dar și ca întreg, care sunt ordonate conform unei logici *coming of age in reverse*, urmărind să descifreze, în aceeași măsură în care o creează, biografia psiho-emoțională a personajului Ileana. Fiecare dintre proze reprezintă o bornă, un reper al acestei biografii, constituită în jurul unui sau mai multor momente definitorii în formarea/deformarea personajului. Ileana este un personaj-puzzle, care poate fi construit începând din orice parte, de la oricare două piese care se potrivesc și care este, pe deasupra, gândit să rămână și cu piese lipsă. De aceea cred că nu am o parte preferată a evoluției

personajului, ci, mai degrabă, îmi place formula sa.

Îmi plac personajele feminine în genul celor pe care le construiește Siri Hustvedt în „Lumea în flăcări” sau „O vară fără bărbați”. Primul roman menționat o aduce în prim plan pe Harry (Harriet) Burden într-o varietate de formule textuale diferite (pagini de jurnal, articole de ziar etc.) refăcând astfel parcursul ei artistic și personal controversat, lupta și strategiile sale pentru afirmare într-o zonă în care bărbații dețin puterea.

Îmi mai plac personajele-măști auctoriale ale lui Philip Roth (Nathan Zuckerman, de exemplu) pentru că sunt nu *larger than life*, dar *as large as life*, îndoiindu-se de sine, de masculinitatea și statutul lor etnic și cultural, călcând mereu pe o linie foarte subțire între asumare și ratare.

Cred că cel mai adesea urmăresc lupta personajelor cu biografia lor, cu problemele pe care aceasta le ridică și, cu cât sunt mai multe rezolvări posibile, cu atât îmi plac mai mult. Sau cu cât blocajele sunt mai spectaculoase. Cred că relația dintre elementele necunoscute, cunoscute pe jumătate sau nefuncționale sau funcționale pe jumătate din biografia unui personaj și soluțiile de dincolo de semnul „egal” reprezintă ecuația personajului reușit.

Rememorări: romane de top

Horea Poenar

Locuri blinde pentru Aura
Un roman de Horea Poenar
2018, editura Cartea Românească

Îl învață relația cu obiectele. Așa cum a mai făcut, așa cum revin gesturile în fața oglinzii sau a ferestrei deschise.

Scaunul, masa, cana cu apă, trupul, miinile, deschiderea palmelor. După fiecare opțiune, rămân amândoi nemișcați și atunci el știe că, în tăcere, trebuie

să lase ochiul să urmeze fiecare linie. Distanța dintre degetul mare și buza cîinii. Unghiul în care trunchiul său e aplecat înspre masă. Ochiul bărbatului e un punct de atracție, înspre care liniile curg. Liniștea lentă și tot mai profundă, căreia nu i se mai poate întâmpla nimic.

Un sentiment ciudat că totul durează, că există ceva mai prezent decît ei acolo, decît tremurul ușor perceptibil al pieptului.

Bărbatul îi spune timp.

De la o anumită vîrstă, memoria păstrează aceste momente. O rezervă de oxigen cînd înofii.

El nu îndrăznește să vorbească, nu știe ce se va întâmpla dacă o face. Liniile sunt încă acolo, protejate, reale.

Acesta e primul lucru pe care băiatul trebuie să îl știe.

Iată.

Prima lecție, în afara lumii, în pustietatea apăsătoare a orașului.

fragment de roman

Impresii și senzații. Literatura e atunci

Xenia Negrea

„Când temeri d-astea n-ai, rabzi viața mai ușor“ îi spune Iocasta lui Oedip (în tragedia lui Sofocle). Grijă, justă măsură, viața în afara angoasei, inutilitatea și câte și mai câte sunt stări, teme și deprinderi de care nu sunt străină. Poate, de aici, o constanță nepotrivire în peisaj, începuturi și renunțări, așteptări și blazări care de care mai neavenite și mai curioase. Mereu cu ochii pe mine, mereu atentă să nu (mă) mint. De când mă știu, parcă tot timpul am avut de dat socoteală.

Să nu (mă) mint – e, poate, sursa mea constantă de nevroză, și asta moștenită. Nu că n-aș fi făcut-o. Culmea ironiei, gestul cel mai autentic pe care mi se pare că l-am făcut a fost renunțarea, distrugerea, anularea. Asta am făcut și mai fac ori de câte ori cred că par ce nu sunt, că mă pretind sau sunt pretinsă altceva decât sunt. Așa că am tăcut și tac mult, cu ochii fiind după autentic. Culoarea, sunetul, cuvântul

care m-au făcut să uit, să nu mai aud această gâlceavă continuă din capul meu au fost semnele pe care le-am căutat sau care m-au găsit din când în când. Cu setea asta și cumva fără voia mea sau printr-o putere mai presus de voința mea parcă, am intrat pe drumuri de care mă mir și mă tot mir.

Cumva m-am pomenit filoaie, cumva m-am pomenit scriind și vorbind. N-aș fi crezut. Dar poate de aceea, singurul loc în care n-aș zice că mă liniștesc, dar din care nici n-aș mai pleca, este o carte deschisă, o cameră cu cărți, o bibliotecă. Putem să râdem, dar trei sunt amintirile mele la care

revin pentru alinare: mângâierea bunicii mele, verile petrecute în săli de lectură și nașterea fiicei mele. Atât. Dar cât de greu a fost pentru mine drumul către adevăr și autentic! Dar cât de parfumate, de plăcute îi sunt fructele!

De aceea vin și (mă, vă) întreb nu o dată:

Cât este de greșit să spun că am căutat autenticul refractat în cărți?

Și am început fără să-mi dau seama o căutare a netăgăduitului și am și început să găsesc fără să știu ce caut și cum să găsesc. Este un drum lung și anevoios să rămân eu singură cu sunetul, culoarea sau cuvântul. Să nu cred ce se crede, să nu văd ce se spune. Să spun nemijlocit, fără prea mult timp de reacție, fără să conteze, de fapt, reacția. Doar să aud, să văd, să simt eu. Și de aici, sute de întrebări la care am căutat irepresibil un răspuns.

Vizual

Umbre și lumină (II)

Andrei Roșca

Dar care este miza istoriei? Consemnarea evenimentială (spre deosebire de Vermeer) are un set de repere cu totul diferit, funcționând pe principiul evocării, reprezentarea operând în redarea evenimentului istoric. În vreme ce Vermeer

accentua texturile și formele, urmărind mai degrabă tehnica, pe Goya, de pildă, îl interesează evenimentele. Unghiul, perspectiva contribuie în configurarea evocativă. Aici memoria angajează reprezentarea în slujba dimensiunii sociale – concret, în cazul conflictelor din Spania: foamea, violența – scene de tortură –, alături de celelalte serii ale lui, ce implicaseră coridele, moravurile sociale. Litografiile din seria „Dezastrele războiului“ urmează ideea lui Goya privind rolul reprezentării ca evocare, afirmând funcționalitatea picturii în raport cu un subiect istoric în regim de redare și de însăși *actualizare* a evenimentelor, idee ce culminează în pictura „Tres de mayo 1808“ (1814), anticipată de *Dos*

de mayo 1808; acțiunea din litografii și picturi, gesticulația personajelor au în subsidiar raportul dintre istorie și reprezentare, ce îi conferă acestuia din urmă rolul de a opera de la un punct încolo pur convențional, având un scop evocativ: spațiul, contextul, nu este conturat întotdeauna clar, Goya urmărind să surprindă, *esențializând*, însăși acțiunea scenei – trupuri spânzurate sau decapitate, personaje înfometate etc. – mizând nu doar pe expresivitatea situațională (spaima de pe chipuri, amplasarea personajelor în scenă, alegerea unor situații simple cu acțiuni concrete etc.), ci și pe ex-punerea momentului, evidențierea atmosferei; scenele deătălie, având o natură narativă, nu vizează întotdeauna o

reflectare fidelă a realității, ci mizează pe re(-)darea conflictului. Acesta este și cazul picturii lui Uccello (1435 – 1440), în care scena are un vag plan îndepărtat, concentrându-se pe confruntarea dintre cele două armate și mizând pe redarea esențializantă a momentului, a soldaților grupați extrem de aproape unii de ceilalți (pur convențional) și a conflictului; strict pictural, aceeași este situația și în cazul tapiseriilor arthuriene sau a ceramicii elene.

Nu vedem glonțul din pictura lui Goya, ne imaginăm traiectoria acestuia, uciderea, dinamica reprezentării ținând de narativitatea scenei și organizarea cât mai *grăitoare* a subiectului.

Integral în versiunea online

Andrei Boncea: Sunt onorat de a fi producătorul unui film despre Celibidache

Dragă Andrei Boncea, care a fost implicarea ta și a studio-ului Frame Film în realizarea filmului *Cravata galbenă*? Cum te-ai cunoscut cu Christopher Milburn?

Buna mea colegă și prietenă Cristina Dobrițoiu m-a căutat acum mai bine de un an să mă alătur ei și Adelei Vrînceanu Celibidache în producția acestui ambițios proiect. Evident că am fost extrem de onorat să particip la acest film în calitate de producător. Firește, am contribuit cu resursele companiei noastre, Frame Film, și am participat la realizarea echipei filmului. Doi dintre cei mai importanți colaboratori, scenograful Vlad Vieru, și designerul de costume Alessandro Lai au lucrat cu mine de curând la realizarea serialului *Djanga* și a filmului de lung metraj *The Performance*, cu Jeremy Piven și Robert Carlyle, care va avea premiera în curând în cadrul Festivalului de Film de la Roma.

În ceea ce privește relația cu Christopher Milburn, ne-am întâlnit prima dată acum 20 de ani, la producția filmului *An American Haunting*, cu Donald Sutherland și Sissy Spacek. De câțiva ani, Chris este partenerul nostru în producțiile internaționale Frame și în Studiourile Frame pe care le construim la Popești Leordeni.

S-a vorbit mult în ultima vreme despre filmările și despre așteptările pe care le are publicul de la un film care se arată grandios. Care este după tine partea cea mai importantă a filmului? Cea biografică? Cea legată de muzică, în special de cea românească? Interpretarea? Regia?

Sergiu Celibidache este esențial pentru cultura românească și istoria lui merita să fie spusă cinematografic. Celibidache nu a fost doar unul dintre cei mai

importanți dirijori din toate timpurile, primul dirijor al celei mai importante orchestre din lume, Orchestra Filarmonică din Berlin, la puțin timp după caderea nazismului. A fost un extraordinar mentor pentru generații întregi de dirijori, un intelectual și filozof al muzicii, și mai ales un extraordinar român. Filmul spune această poveste, care culminează cu concertul marelui dirijor de la Ateneul Român în 1978 în timpul comunismului. Mai mult decât atât, filmul este regizat de fiul lui. Serge Celibidachi a lucrat mai bine de două decenii la pregătirea acestui proiect. Este una dintre cele mai impresionante povești de dragoste, respect și admirație, probabil unul dintre cele mai importante filme făcute vreodată de un fiu despre tatăl lui. Trebuie să remarc însă aici și rolul estențial al Adelei, soția lui Serge și producătorul principal al filmului. La al doilea ei film de lung metraj, a reușit să realizeze filmul românesc cu cel mai mare buget din ultimele decenii, să asambleze acest cast internațional fabulos și o echipă formidabilă.

Unde ați început filmările? Cât de greu a fost să găsiți locațiile cerute de script?

Yellow Tie este un film grandios, despre viața acetui personaj extraordinar. Acțiunea filmului ne poartă din anii 20 în Iași, în București interbelic, apoi în Berlin înainte și după război, în America Latină, în Santiago de Chile și Buenos Aires, apoi în Italia, în Franța, în Japonia și în România anilor 70.

Un traseu impresionant. Și toate locațiile filmului au fost realizate în București și în împrejurimi. Este incredibil cât de generos este din punct de vedere arhitectonic acest oraș. Firește, scenografia și efectele vizuale completează fiecare locație și fiecare decor.

Te gândești să regizezi un film? Există o poveste pe care o ai în minte?

Ești una dintre cele mai imaginative ființe pe care le cunosc. Ai un simț special al poveștii, iar eu mă aștept să faci un lung metraj cu greutate estetică. În sensul acesta, ce modele (ce filme celebre) ai în minte?

Andrei BONCEA

Cu Christopher Milburn ne-am întâlnit prima dată acum 20 de ani, la producția filmului „An American Haunting”. De câțiva ani, Chris este partenerul nostru în Studiourile Frame.

Nu, nu mă gândesc să regizez un film. Menirea și priceperea mea este să îi ajut pe cei care au această vocație să realizeze filme, să gasească resursele necesare. Viața m-a dus în această ipostază și sunt extrem de bucuros să învăț câte ceva în fiecare zi despre film. Am un respect extraordinar pentru profesia de regizor și cred că mi-ar mai trebui încă o viață să devin regizorul cu care aș vrea să lucrez.

Cu ce actor (român sau străin) ți-ar plăcea să lucrezi? De actrițe nu te întreb, că deja știi: Aida Ecomu e pe primul loc.

Nu am un actor în minte cu care mi-ar plăcea să lucrez. Nu am prejudecăți. Nu cred în faimă. Îmi plac foarte mult actorii care îmi dovedesc că rolul căruia îi dau viață este mai mare decât cel scris în scenariu.

Îți doresc succes și o toamnă cu întâlniri memorabile și filme nemuritoare!

Interviul integral în versiunea online

Cartea cu autograf și lectorul neuroleptic

Monica Aldea

Înarmată doar cu romanul, dar și cu gândul la cuvintele scrise ferm de Dorian Dron după *page de garde* – („mulțumiri că susțineți și promovați literatura contemporană”) – am pus cursorul pe documentul alb...

Întâia dintre uimiri a fost legată de felul în care personajul te ia de mână și te poartă cu el. Nu slăbește strânsoarea, nu negociază însoțirea și mai ales nu oferă alternative. De fapt, nici nu-ți trece prin cap să-l lași vreo clipă singur – ești mereu lângă el, uneori îl cerți, îl aprobi, îl dezaprobi, îl alungi, dar sunteți deja inseparabili. Îți împărtășește deciziile și te implică de la bun început în ele.

„Am puțini prieteni pentru că nu las oricui dreptul de a locui în mine” – așa mărturisește Andrei, dar așa simți și tu. Să fi imprumutat gândul de la tine? Vezi, de asta tu, cititorule, nu trebuie să te desprinzi, poate afli un răspuns, și astfel cheile lecturii vor rămâne o vreme la tine.

Neuroleptic, personajul evadează prin portaluri, trăind alte vieți și alte morți – a bunicului, a bătrânei doamne al cărei trup îl recompune, curios, într-o scenă ce nu are nimic macabru. Relația cu Sofia, „fata cu tricoul galben”, artistă atipică, îl poartă în dimensiunea *Depozitului cu Lucruri Uitate*. Și totuși nu uită nimic – deși planurile se întrepătrund – iar el luptă cu fostele iubiri – „nu o puteam pierde (pe Sofia-n.n) printre toate lucrurile astea.”

Până și regretul are pe alocuri manifestări stranii, cumva în zona liricii stănesciene – „Tristețea-ea nu este gând, ea lucru este!” sau „Durerea vieții e un lucru, nu contemplarea lui”.

În străfundurile conștiinței sale obosite, pacientul schimbă la un moment dat rolul cu terapeuta. O analizează pe cea așa zis „responsabilă” cu fericirea lui, o dorește, se lasă scanat sufletește, dar frica de cuvinte îl trădează inevitabil. Personajul are gesturi compulsive, își mărturisește

anxietatea și o interpretează ca un specialist, iar trecutul și-l scormonește asiduu, vrea să-l adapteze, să-l retrăiască altfel.

Temător și totodată fascinat, Andrei face apologia morții, inventariind presentimente, experiențe pregătitoare sau eventuale consecințe.

Confesiune, introspecții, dialoguri vii și lumi paralele – toate constituie un păienjenis sinuos în care personajul nu e vânatul, ci vânatul. Cititorul e prins cu mii de fire

nevăzute și condus prin labirintul gândurilor protagonistului. Privim invidioși cum Andrei se plimbă nestingherit prin existențe multiple, ca un demiurg căruia chiar „îi reușesc toate învierile: „...ceea ce gândesc se transformă în realitate, spațiul se schimbă la dorința mea...” Sau „E frumos să-ți imaginezi cum trăiești în mai multe vieți, chiar și de la distanță”.

Dorian Dron ne copleșește cu un carusel de idei ce ne țin captivi într-o narațiune construită cu abilitate, chiar sub ochii noștri. Pentru o clipă credem că am decodat totul, ca apoi să realizăm că nu avem de fapt nimic notabil. Reluăm înfrigurată lectura, cu sentimentul tot mai vag al descifrării enigmei. Căci cititorul rămâne un neuroleptic la cheremul unui maestru iluzionist...

Integral în versiunea online

Dorian Dron, *Neuroleptic*, LITERA, 2023.

Cartea-eveniment a anului 2023

Ciprian Handru

Daniela Petroșel, una dintre cele mai prețuite profesoare universitare din țară, un nume de referință în teoria literară românească, și-a câștigat reputația printr-o carte care instituie conceptul de postumanism: *Era mașinii. Despre postumanism și imaginarul tehnologic în literatură* (2014). A mai publicat: *Retorica parodiei* (2006) și *Ficțiunea metodelor critice* (2021). Anul acesta apare o nouă carte-eveniment, *Kitschul: funcții literare, disfuncții literare*.

Volumul Danielei Petroșel propune o (re)vizitare – teoretică și practică – a kitschului, uzând de elemente de istorie literară, de teorie și de hermeneutică a textului literar. Refuzând calea mai ușoară, a unei singure perspective asupra kitschului, autoarea pledează inspirat & convingător pentru „conceptul de kitsch ca spațiu de confluență a teoriilor estetice și a celor legate de etica actului artistic, de rolul sentimentalului și al sentimentalității în Modernism sau în Postmodernism, de valențele

educative sau profund corupătoare ale kitschului”. Un asemenea demers este cu atât mai potrivit, cu cât obiectul analizei este kitschul. Caracterizat prin plurivalență și definit ca o „problemă insolubilă”, plasat pe teritoriul negocierilor permanente, kitschul e un termen al contrastelor – al determinărilor și al indeterminărilor, deopotrivă, în măsura în care se impune „mai degrabă ca sumă de experiențe, nu de explicații”.

Expunerea sintetică a principalelor perspective teoretice, care

facilitează definirea și descrierea kitschului, din prima parte a volumului (*Desenul din carpetă sau cine a zis kitschului kitsch*), evidențiază un spirit critic experimentat, care problematizează, care compară și care se detașează de studiile teoretice de la care a pornit. Desigur, se urmărește (și) introducerea unor disocieri necesare în raport cu punctul de vedere adoptat de autoare în analizarea *funcțiilor literare și a disfuncțiilor culturale*.

De la *Kitsch vs. Artă* și până la *Kitschul politic*, Daniela Petroșel reușește să immortalizeze, în mod specific, *desenul din carpetă*. Altfel spus, surprinde „teoriile esențiale ce definesc profilul kitschului”, pornind de la explicațiile etimologice ale conceptului, trecând prin abordările estetice și etice asupra acestuia, pentru a ajunge, în final, și la rolul istoric al kitschului politic, în sistemele totalitare și democratice.

Autoarea alege *sapte forme deformate*, fiecare considerată reprezentativă pentru o anumită manifestare

specifică kitschului. În mod autentic, analiza autoarei transgresează diferite paradigme și formule literare, în scopul de a pune într-o nouă lumină posibilele contingente dintre kitsch și literatură: *literatură contra kitsch, literatură despre kitsch, literatura ca... kitsch și kitschul ca literatură*.

Opiniile autoarei, fie când vine vorba de probleme teoretice, fie de soluții interpretative, sunt susținute prin demonstrații atent construite, în sialul unei bune selecții a argumentelor. Inventivă și adeptă declarată a argumentului solid, Daniela Petroșel rămâne printre puținii teoreticieni din domeniul artei literare, care nu pune preț pe promovare, din care cauză teoriile ei au și intrat într-un soi de folclor al exegetice literare.

Integral în versiunea online

Daniela Petroșel, *Kitschul: funcții literare, disfuncții literare*, Eikon, 2023.

expat

aveam aproape doi ani de când lucram în șantierul ăla prăfuit și începusem să am senzația că trăiam sfârșitul bătut și lipsit de sens al inutilității mele istorii personale timpul meu își scurgea monoton firele uscate și abrazive în clepsidra cu pereți invizibili a unei istorii potențial mai mare și mai generoasă dar care nu-mi era limpede când renunțase să se materializeze și să se strângă protectoare în jurul meu

nu se întâmpla nimic semnificativ în viața mea anonimă nici măcar de formă nu s-ar mai fi putut produce vreo schimbare băteam pasul pe loc cu toate proiectele la care dealtfel lucram fără tragere de inimă așteptam sfârșiturile de lună doar ca să-mi iau salariul fix indiferent de numărul de ore suplimentare lucrate și să-mi mai număr o dată banii datoritiile și cheltuielile exagerate pe care inevitabil ajungeam să le fac din plictiseală lipsă de perspectivă frustrare prea multă delăsare sau prea mult gândit haotic mă târam fără țință printre sfârșiturile de săptămână mă autoizolam și îmi cultivam conștiința cele mai variate specii de angoase pe care mi le puteam oferi traversările

Sorin Smărăndescu

mă încăpățânam să cred și de care continuam să mă agăț cu disperare nu a făcut decât să înrăutățească lucrurile dar asta pot s-o văd abia acum atunci eram cufundat în presimțiri negre bănuieli nedeslușite și autodiscări meticuloase

nu încetam să strecor toate gesturile replicile și contrareplicile noastre prin sitele fine ale neuronilor mei întinși și tăietori gesturilor și expresiilor pe care altora li le-aș fi acceptat ca atare trecând ușor peste enormități sau nostimade le ridicam dinainte un val rece de neînțelegere un munte de reproșuri o nesiguranță ca o cazemată cu ziduri groase de diferențieri improvizate clasificări de ziceri și tonuri contextualizări interpretări și distorsionări din cele mai vulgare penibile de-a dreptul căcăcioase răspunsul oricum ar fi sunat el la o simplă întrebare de genul „cum ai dormit azi-noapte” putea căpăta nuanțe sumbre și note tragice ivite de niciunde pe albastrul intens și încercat al cerului meu îngustat de atunci

Integral în versiunea online

Oglinda

Bogdan Boeru

Cel mai mult pe lumea asta iubea acea oglindă cu ramă din argint, pe care o ținea agățată pe zidul dinspre răsărit al dormitorului ei regal, ca pe o icoană. Îi plăcea să mângâie rotunjimile frunzelor de acantă din metal prețios, ori să-și treacă degetele peste obrăjorii buclăiați ai amorașului pe care meșterul argintar îl așezase pe creștetul ramei ovale, ca pe o coroană. Însă cel mai mult iubea obsidianul șlefuit până la perfecțiune în care își reflecta imaginea și care constituia apa acelei oglinzi. Iubea oglinda nu pentru că îi arăta ce voia ea să vadă, ci pentru că, fiind fermecată, îi spunea mereu

adevărul. „Oglindă, oglinjoară, cine e cea mai frumoasă din țară?” A iubit-o chiar și atunci când oglinda i-a mărturisit că undeva, în mijlocul pădurii, trăiește o fată a cărei frumusețe o întrece pe a ei. A iubit-o mai ales atunci, chiar dacă acea mărturisire a condus-o pe ea, pe regină, la moarte. A iubit-o fiindcă nu a mințit-o, cum a făcut netrebnicul ăla de vânător. Iar când ea, regina cea iubitoare de oglinzi și de sine, a căzut victimă propriilor uneltiri, superbul obiect fermecat probabil că a continuat să existe. Povestea ne spune ce s-a întâmplat cu Albă-ca-Zăpada, ne spune și ce s-a întâmplat cu

cei șapte pitici, dar nimic despre destinul oglinzii fermecate. Dacă oglinda nu ar fi supraviețuit reginei, regina ar fi suferit, fără doar și poate. Dar oare ce se întâmplă când obiectele pe care le iubim

rămân fără noi, fără adoratorii lor, fără cei care, prin dragostea noastră (de ele sau de noi înșine, reflectată în ele), le transformăm din simple obiecte, în obiecte iubite?

Poza vorbită

Mirosul e ultimul care se uită. Inspiră pe mai departe. Poate ca timpul nu e liniar. Poate că avem, ca într-un joc video, harta întâmplărilor care urmează să se desfășoare. Și dacă totuși ai putea decodifica longevitatea. O femeie se tunde cheală pentru a-și cinsti cumva mama moartă de cancer. Femininitatea ei se pune pe pauză. E în remisie. Visele îi sunt metastaze. Trecutul e un fel de tărâm pe care nu prea îl mai putem vizita, doar aminti. Visele rămân în corp pentru totdeauna, ca atunci când ai purtat în tine un copil ce nu s-a mai născut, iar celulele lui sunt tipărite în sânge, pe bandă rulantă, ca mărturiile de botez. Populația Sami au un fel de ritual numit *eahpádusak* pentru copiii prinși între au existat și nu au existat niciodată și atunci trebuiau cumva botezați ca să intre în memoria colectivă. Ca niște jucări aruncate, de care încerci să uiți și

atunci găsești câte ceva de la ei, un accesoriu, o haină, un desen făcut de tine, ce însemna o poza făcută cu un aparat polaroid. Când era mici aveam vise, puse în ordine, ca niște casete înregistrate prost, ca niște borcane cu zacuscă legate cu ațe colorate, cu etichete scrise cu markerul. Ficare își punea acolo ce avea sau ce îi plăcea. Interesant era dacă în timp mai puteai auzi ce ai înregistrat acolo, dacă mirosea sau nu frumos ce ai strâns cu grijă sub capac. Amintiri fotografice, amintiri ca pozele din ziare, decupate cu grijă și puse la pastrare pentru mai târziu, pe post de colaje. Și mult mai mult decât atât. Avem tendința să căutam momentele cele mai intense printre fâlcile timpului. Și mai tot timpul nu e ceea ce trebuie.

Ei bine, da- Și ceva mai mult. Dar femeile sunt întotdeauna curajoase, nu-i așa? Acum poți aduce câteva poze mai noi. Care ți-ar placea cel mai mult dinre

Ioana Miron

locuri umede, joase. Apoi începe, ca un șarpe subtil, și înfășurează să se înfășoare în jurul venei cave, o făptură aprigă, atât de strălucitoare de amărăciune și atât de senină. Îndemnuri brutale ale supraviețuirii. Asta se învață numai pe mare.

Cu toții ne-am exprimat violența și egoismul. Nu voi avea nicio idee de unde vin aceste forțe. Între timpuri, și chiar la începutul și la sfârșitul unei vieți, amintirile sunt puternice. Îmi amintesc de căldura soarelui în timp ce retrăiam bucuria urmăririi și scufundarea dinților în peștele proaspăt făcut în jar – ce bucurie este să potolești foamea fizică. Îmi amintesc agonia de a fi și pradă, pentru că toate lucrurile trebuie să se echilibreze cumva, până la urmă. Inima mea a pompat sânge rece și sânge cald din adâncurile mării până pe plaja stâncoasă, spre Kvalvika.

Integral în versiunea online

Tabloul JOÃO

Adriana Guiman

Felipa purta o cămașă albă, deschisă și doar atât. Se plimba desculță pe dalele de ceramică, mirată fiind încă de detaliile florale ce se simțeau reci sub tălpi. Făcea slalom printre pânzele supradimensionate atârinate de tavan și încerca să le cuprindă cu privirea într-o căutare fără de sfârșit. Lumina unei dimineți lipsite de inspirație se revărsa prin geamurile ușilor ce separau camera de vântul oceanului.

O durere ascuțită i-a întrerupt dansul. Îndepărtă bucata de gresie care-i intrase în degetul mare stâng și o așeză la loc ca pe o piesă a unui mozaic. Descoperi că și bucata de lângă de azulejos se mișcă și o alta, și o alta. Le așeză deoparte și de sub ele i se arătă o altă lume, o lume ca un deșert cu un rege melc – singura făptură ce ar fi putut fi vie în acel tărâm. Cu balele sale dizolva obiectele care-i

ieșeau în cale, transformându-le în vrejuri uscate. Timpul curgea altfel acolo sub ea și melcul părea să câștige încet...foarte încet, dar sigur.

Ultimele două obiecte erau o urnă cu același model ca gresia pe care o ciobise și o pensulă. Între pensulă și urnă era o luptă pentru supraviețuire. Felipa băgă brațul adânc în acea gaură formată între lumi și salvă pensula.

Melcul se amuza copios.

Felipa se îndreptă spre o pânză goală și prima dată desenă vrejurile uscate, după care se lăsa purtată de o forță creatoare nouă, puțin probabilă pentru o dimineață lipsită de inspirație. Trăgea cu ochiul la lumea de sub ea și fura fiecare detaliu. Treptat răsul melcului se transforma în zâmbet și zâmbetul într-o furie amestecată cu mirare.

Și așa a și fost desenat: un melc mirat.

Felipa continua să picteze ce observa. Degeaba țipă melcul: Plagiat! Plagiat! Termină surprinzător de repede tabloul și se semnă. Când ridică pensula de pe pânză un vânt puternic se porni, venit din lumea paralelă și îi umplu atelierul de puf. Acel vânt îi șterse semnătura de pe tablou. Deloc surprinsă Felipa semnă din nou. Din nou acel vânt se porni și îi șterse semnătura.

Felipa repetă mișcarea. Vântul iar se porni. După cinci runde de semnat-șters, semnat-șters, Felipa acoperi gaura cu bucățile de ceramică, separând cele două lumi.

În următoarea oră se plimba în jurul tabloului, călcând pe acel puf fecund, căutând o soluție pentru sentimentul de vinovăție ce o urmărea. Poate avea dreptate melcul. Luă pensula și semnă tabloul JOÃO.

Linie continuă

Dana Pătrăoiu

Miroase a lapte proaspăt muls, damf de bălegar, scoarțe vechi... și-un iz de ceva tăios, pe care nu-l recunoaște. Anticiparea urcușului pe deal, printre tufele cu coacăze roșii, îl umple de neastâmpăr. E vacanță doar, iar drumurile se cer explorate și năzbâtiile inventate. Deocamdată, bunică-sa îi pregătește niște „copturi” în vatră. Deși nu o vede, bătrâna sigur se agită prin bucătăria de vară, cu basmaua trasă-n jos pe frunte, peste sprâncenele înspicate.

— Ce-avem bun la masă, buni? Și p'ormă pot să duc găștele la râu cu Sabi? se aude strigând. Dar în gând.

Își drege glasul, care-i sună găgăit. Trage aer adânc și în nări îl izbește, mai tare, izul necunoscut, parcă metalic. Nimic din celelalte miresme, de parc-ar fi plonjat brusc într-un spațiu cvasi-inodor. Se ridică neliniștit în capul oaselor, cu ochii pe geam. O palmă de pajiște. Și o potecă în

linie dreaptă, care se afundă într-o pădurice urcată pe-o costișă. Nu recunoaște locurile. Își amintește brusc că bunică-sa a murit demult, iar el — își privește cicatricea din palma stângă și degetele păroase — e om în toată firea, și-l cheamă... Ian. Din ce cotlon al minții i-or fi năvălit de-a valma mirosurile copilăriei, bunica la vatră, Sabi și găștele ei? Ce mai vis și-asta...! Se uită din nou pe geam: pajiștea, poteca dreaptă, păduricea de fagi. Nu le recunoaște, dar sunt tot acolo. Acolo unde? Unde dracu' e?

O sfârșeală neguroasă îl trage înapoi. Se prăbușește bolovănos în somn.

— Nu-l lăsa să adoarmă! Rapid, unde *beta!* indică femeia.

Lângă ea, puștanul cu bărbie acneică și ochelari VR tastează „16/18 Hz” în softul computerului.

Ian e acum în mișcare. De fapt, își simte doar picioarele indoidându-se cam dezarticulat pe o stradă în linie dreaptă — „Chiparoasa”

scrie pe plăcuță. Numele îi smulge un chicot surd, mai ales că acum se nimereste să treacă pe lângă un gard de hortensii sângerii, fără miros. În schimb, nările lui inhalează din plin caprifoi năucitor, iarbă proaspăt cosită și același damf metalic, îndărătnic. Combinația îi întoarce mâțele pe dos.

— Racord video-olfactiv! Și calibrează gradația, comandă femeia.

Case supraetajate, în același ocru-pal și cu aceeași alură montană, se înșiră la distanțe egale, pe stânga și pe dreapta. Verdele gazon

care le separă e tuns la același nivel. Ian e complet singur pe drum. Nici picior de om. Sau de câine; sau de pisică. Nicio viețuitoare domestică ori sălbatică împrejur. Și nicio mașină nu trece, într-un sens sau altul. Își amintește brusc de metropola forfotitoare și îmbăcsită, din care a reușit să evadeze câteva zile. Parcă se și vede, ca printr-o cameră de supraveghere, strecurându-se grăbit la volanul unei Toyota Camry, maro grafit. Mașina lui. *Unde mi-oi fi lăsat-o?*

Integral în versiunea online

Sfârșitul obiectelor iubite

Frangos Hristina

Am avut noroc de iubire, deși am fost în multe mâini ticăloase. Dar nu toate buzele care m-au sărutat au fost spurcate, și nu toți sânii de care am fost lipit au stat pe piepturi cu inimi mici. Podelele pe care am fost târât au fost călcate și de tălpi mârșave și de pași de sfinți, ochii cu care am fost privit au fost prefăcuți, adoratori, inocenți sau păcătoși, după cum s-au scurs timpul și oamenii înaintea mea. Am renăscut în multe chipuri și am adus multă bucurie. Mulți au murit cu mine, în mine, prin mine și pentru mine. Am trăit mai multe vieți, în mai multe forme. Am fost fericit încă de la început când, puiandru și mlădios, mi-am înfipt rădăcinile în corpurile grase și mustinde din cimitirul nesfârșit. Am străpuns cinci cutii zăbrelete de coastele toracelui, am zăbovit

între cele două oase ale gambei, am trecut chiar printr-o orbită în primul meu deceniu. Am crescut 200 de ani, porcii mi-au iubit ghinda și groparii umbra. Odată doborât, am fost făcut un formidabil berbec și, legănat de zeci de mâini, am izbit nebunește, ca un demon, în porțile cetăților. Am zdrobit zăvoare, dar și oase, am fost scăldat în smoală clocotită și rugat fierbinte să nu mă sfarm înainte de a sfârâma eu. Am adus izbândă și vinul a curs peste inelele mele nenumărate. M-au sărutat învingătorii și mi-au dat viață nouă pe timp de pace. Am devenit catarg și am purtat stindard, oamenii m-au privit cu mândrie și s-au cățarat pe cuiele mele de fier; de-a lungul fibrei mele au fost legați răzvrătiții și câinii mărilor, le-am auzit blestemele, țipetele și suspinele din

urmă în timp ce oasele mici ale vertebrelor lor se frecau de lemnul meu. M-am frânt în furtună și am devenit refugiu al câtorva nefericiți. Brațele lor m-au înlănțuit cu disperare, obrazele arse si-au

lăsat pieile jupuite pe nodurile mele. Am fost strâns cu ardoare ca ultima iubită de pe pământ plutind pe apele nesfârșite.

Integral în versiunea online

Apologia festivalurilor de muzică

Andrei Bulboacă

A cum aproximativ patru ani de zile, am luat decizia de a realiza o teză de doctorat despre festivalurile de muzică de la noi din țară. Inițial, am crezut că va fi un subiect ușor, facil de realizat, mai ales că în România nu exista o asemenea lucrare. Considerând că experiența personală de *festivalier* mă va ajuta, m-am apucat de treabă. Dar cum socoteala de acasă nu se potrivește cu cea academică, mi-am dat seama că ce vreau eu să fac este destul de dificil de făcut. În primul rând, datorită unei lipse crunte de informații, iar în al doilea rând, datorită faptului că un festival înseamnă, mult mai mult decât o simplă distracție. Înseamnă un cumul de mai multe științe ce se întrepătrund: sociologie, psihologie, antropologie, etnologie etc. Prin urmare, un astfel de eveniment nu înseamnă doar distracție, alcool, comportamente

indecente, sau orice alte lucruri se mai vehiculează prin presă. Este o stare mult mai complexă pe care nu toată lumea o conștientizează, dar pe care o trăiește. Chiar dacă studiez fenomenul de atâția ani, nu pot să spun că știu tot despre festivaluri și nici nu îmi doresc să fac asta. Ce pot spune este că am cultivat o privire critică asupra lor, prin urmare le pot observa și din punct de vedere științific. Aceasta fiind introducerea, să purcedem deci către subiect.

Fie că ne place sau nu, în România piața de festivaluri a explodat și este în continuă creștere. O simplă căutare pe orice site de ticketing sau pe Google, ne oferă zeci de festivaluri pentru toate gusturile, fie mai mici sau mai mari. Fiecare își poate găsi astfel un loc unde să petreacă și să intre în starea de festival. Pentru o mai bună claritate, când vorbesc despre un festival, mă refer doar

de cele cu bilet, pentru care participantul plătește, și a căror durată de desfășurare este de minim două zile. În această categorie nu intra serbările câmpenești, zilele orașelor sau târgurile și bălciurile care, pentru o mai bună publicitate, își schimbă denumirea în festivaluri. Rolul unor astfel de evenimente este unul social, este locul unde timp de câteva zile intri într-o poveste, unde poți socializa, uita de probleme și îți poți vedea artiștii preferați. Să privim orice înregistrare de la vreun festival, indiferent de genul muzical, pentru a vedea câtă bucurie se reflectă pe fețele oamenilor. Experiența live de acolo, energia publicului și bucuria acestuia, nu se compară cu nimic altceva. Așadar, oamenii merg să se simtă bine, să evadeze pentru câteva zile din rutina realității și să se bucure de muzică și de viață. Iar pentru ca acest lucru să se întâmple, este nevoie și de

sacrificii financiare, căutarea unei cazări, de achiziționarea unui bilet iar lista poate continua. Organizatorii își doresc să ofere participanților, în schimbul biletului și a efortului lor, o experiență cât mai plăcută și valoroasă, care să le rămână în memorie.

Amintirile bunicii Cornelia (4)

Cornel Samara

Anul 1918, în Viena

— Bunico, eu nu înțeleg un lucru, i-am spus într-una din zilele în care plictiseala și arșița amiezii mă înnebuneau și pe stradă nu era nici măcar un copil cu care să mă joc. Iar la televizor, nu prea aveam ce să văd pe vremea lui Ceaușescu. Oricum bunica nu avea televizor, ci doar un radio Gloria 3, la care ascultam când și când teatru radiofonic.

— Ce vrei să mă întrebi? A zis ea numărând ochiuri cu andrelele în mâini.

Pe atunci, aromânii din oraș își făceau cam toate straiile în casă. Noi aveam totul împletit sau țesut la război de bunica. Pulovere cu anchior, pe gât, ilicuri, șosete, cipici, pantaloni, fulare, căciuli, mănuși, chilimuri și anflocate, inclusiv una albă, decupată special pentru scaunele Oltețului nostru.

— De ce toți bunicii mei sunt născuți la Livezi în Munții Paicu, în

afară de tine? Bunicul Tache, Bunicul Halcu și Bunica Agora. Tu cum de te-ai născut în altă parte?

— Eu m-am născut în anul 1918 în Viena, adică orașul Edessa de astăzi. Înseamnă Apoașa, pentru că e un loc cu apă din belșug, râuri, cascade, lacuri. Hai să-ți zic cum a fost. După ce tatăl meu și cu Iori au împărțit comoara, s-au întors imediat în munți

la Livezi. Nu au spus nimănui ce grozăvii au găsit săpând la Fântâna Turcului.

— De ce, bunico?

— Cum de ce? Dacă se afla de comoară, îi omorau hoții. Așa că tatăl meu a tăcut ca un mormânt. Iori, la fel. Dar soția lui era cam vorbărească și îi plăcea să se laude. A mâncat-o limba și a vorbit la alții despre comoară.

Când Iori a aflat de la rude ce ispravă i-a făcut nevasta, prima dată s-a dus la Mihai și i-a povestit. Acesta mulgea oile pe munte liniștit când a primit vestea. A coborât îngrozit în sat și s-a pus pe strâns lucruri.

— Dar cu oile ce facem? A întrebat Franga, mama lui Mihai.

— Să le mănânce lupii! Luăm doar doi cai și ne cărăm de aici.

Au lăsat totul baltă și în acea noapte au părăsit satul Livezi pentru totdeauna.

Mihai și Franga și-au cumpărat o casă în Edessa, unde nu-i cunoștea nimeni. A doua zi i-a urmat Iori cu soția Evanghelia și cu mama lui, Zoia Milianu. Sora lui Iori, Ecaterina, a rămas în Livezi cu familia soțului. Dar aceasta rămâne văduvă la scurt timp și în iarna aceluiași an coboară munții și li se alătură la Edessa. Aici se va recăsători cu Mihai Caracostea.

Mammalia, rezervația radioactivă românească

Ana Ionesei

Vineri, 22 septembrie, a avut loc premiera filmului *Mammalia*. Regizorul-șaman Sebastian Mihăilescu execută un exorcism al simțurilor, încercând să restabilească legătura dintre om și natură prin intermediul farsei. Negreșit, aici se vede mâna unui călău rafinat. Am intuit că obiectul plăcerii ne va fi arătat și în mod sistematic învăluit și refuzat. Am știut că amânarea plăcerii se va preschimba în plăcere. L-am urmat pe Camil (István Téglás), aflat în căutarea iubitei sale, Andreea (Mălina Manovic), membră a unei comunități naturiste. Inerția convențională a spectatorului este supusă în mod riguros unor tehnici de reeducare prin disimulare. Ochiul primește neconținut scene de gen, naturi moarte și alte compoziții vizuale, toate deopotrivă de derutante. Există aproape întotdeauna un obstacol în calea acestui ochi tot mai avid, a cărui așteptare se hiperbolizează mefistofelic. Refuzatul încearcă să se întoarcă, actele ratate se multiplică la nesfârșit, exasperant. Uneori, se lasă acea tăcere necruțătoare, neanunțând niciun alt deznodământ decât *Țipătul* lui Munch. Resorturile

acestor mecanisme nu sunt necunoscute. În acest sens, îl aprobăm pe Werfel: „oricare jucător adevărat împinge lucrurile departe și (...) tocmai plăcerea tuturor amăgirilor [este] să ajungă până la ultima limită. (Franz Werfel, *Cerul jefuit*, p. 45) Dealtfel, Pessoa ne-a învățat că „în artă nu există deziluzie, căci iluzia a fost admisă încă de la început.” (Fernando Pessoa, *Cartea neliniștirii*, fragmentul 270)

Filiația *Mammaliei* este evidentă, trimițându-ne la drama suprarrealistă *Mamelele lui Tiresias*.

Tema propriu-zisă violează legile naturii, dar nu și ale ficțiunii, iar inovația filmului constă în desprinderea de Parisul lui Apollinaire și traducerea temei în contextul românesc. Este în mod salutar o creație cu teză. Conform schemei lui Unamuno, „orice artă, ca și orice realitate, este didactică”, iar o teză autentică redă „frumusețea lucrurilor înseși”. Filmul de față ne predă atotputernicia ritmurilor naturii, inițiindu-ne într-o dezintoxicare temeinică de șabloanele distopiei. Elementara dinamică a viselor ne reamintește că suntem atât actanții, cât și naratorii din visele noastre. Eul nostru este uzat și sugrumat de convenții și automatisme nefaste. E ca un tablou imens, strămutat într-un spațiu claustrat, care se tot poticnește în același colț al unei uși prea strâmte. Ne complăcem în rezistențe și aflăm de simptome, suntem fluturi domestici și l-am destituit pe Zhuangzi. Sinele, în schimb, e bogat, fertil și proteic. Adoră travestiurile, inversiunile, și mușcă fericit din momeala hazardului obiectiv. Inconștientul e sătul de muzee prost luminate, profanate de activiști și de idiosincrazia estetică. Abisul din

noi vrea să expună tablouri vii, rezervorul nostru fantasmagoric își dorește ca noi înșine să pictăm sau să pozăm ad-hoc, fie și pentru un *memento mori*. Odată și odată, cine știe dacă nu vom ajunge un os șlefuit migălos de o preoteasă îmbrăcată în alb, un schelet de anatomie descompus în tranzit pe scări, sau, în virtutea unui hybris al schimbării climatice, o pungă de plastic ce refuză să mai păstreze deșeurile și trece la act, perforată de asalturile repetate ale unei ființe vii?

Integral în versiunea online

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: editura LITERA
Distribuție: Librăriile Cărturești

© Ficțiunea OPTm

R E D A C Ț I A

Director: Cristina BOGDAN.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Ileana MARIN,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://fictiunea.ro>
e-mail: contact@fictiunea.ro

PREȚ: 8 lei

Poeemele toamnei. Un poem pe săptămână

un oraș cu străzi paralele

Andrei Novac

se apropia toamna,
era o zi ploioasă,
direct din mare am plecat desculț, cimentul era ud,
starea mea lovea libertatea precis, nimic nu contează
totul este la îndemâna mea.
căutam stadionul după stâlpii de la nocturnă, sensul
meu a fost să forțez totul,
până la lacrimi,
era sărbătoare,
cerul închidea tristețea cu violență.
o să mai vină și alte zile, trenul urma să plece târziu,
am învins tot.

